

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 17 жовтня 2018 р. № 845
Київ

Деякі питання дитячо-юнацького військово-патріотичного виховання

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити [Положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру “Сокіл” \(“Джура”\)](#), що додається.

2. Міністерству освіти і науки, Міністерству молоді та спорту, Міністерству оборони, Міністерству внутрішніх справ, Міністерству інформаційної політики, Міністерству культури, Міністерству соціальної політики, Українському інституту національної пам'яті, Адміністрації Державної прикордонної служби, Державній службі з надзвичайних ситуацій, Національній поліції, Національній гвардії, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям забезпечити проведення заходів, передбачених Положенням, затвердженим цією постановою.

3. Міністерству освіти і науки разом із заінтересованими центральними органами виконавчої влади розробити та подати у тримісячний строк Кабінетові Міністрів України проект плану заходів з реалізації Положення, затвердженого цією постановою.

Прем'єр-міністр України	В.ГРОЙСМАН
Інд. 73	

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 17 жовтня 2018 р. № 845

ПОЛОЖЕННЯ
про Всеукраїнську дитячо-юнацьку
військово-патріотичну гру “Сокіл” (“Джура”)

Загальні питання

1. Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра “Сокіл” (“Джура”) (далі — Гра) є системною формою національно-патріотичного виховання дітей та молоді, важливим засобом громадянської освіти, формування національно-патріотичної свідомості відповідно до ціннісних орієнтирів та індикаторів ефективності Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016—2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 13 жовтня 2015 р. № 580.

2. Гра проводиться з метою виховання громадян-патріотів, захисників державної незалежності та територіальної цілісності України як високоморальних особистостей, які плекають українські традиції, духовні цінності, володіють відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатні реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства.

3. Мета Гри реалізовується шляхом створення та розвитку національно-патріотичних осередків самовиховання дітей та молоді у закладах загальної середньої та позашкільної освіти, громадських об’єднаннях і молодіжних центрах у тісній співпраці з громадськістю, зокрема студентським та учнівським самоврядуванням.

4. Основні завдання Гри:

1) виховання дітей та молоді в дусі відданості принципам державної незалежності і соборності Україні та Українському народу через плекання національних військово-патріотичних історичних традицій та створення умов для дієвого плекання українських суспільно-державницьких цінностей: національної самосвідомості, ідентичності, самобутності, волі, соборності та гідності Українського народу; здобуття молоддю первинних загальновійськових і спеціальних компетентностей, у тому числі за окремими напрямками: “Джура-Оборонець”, “Джура-Десантник”, “Джура-Прикордонник”, “Джура-Гвардієць”, “Джура-Поліцейський” тощо, необхідних для відстоювання державної незалежності та територіальної цілісності України, захисту державного кордону, підтримання безпеки та правопорядку в країні;

2) організація змістовного дозвілля; запровадження найкращих практик та методик самовиховання як однієї з ключових форм самоврядування молоді;

3) активізація процесу формування та закріплення навичок активного громадянства, основ самоврядування в учнівських та студентських колективах;

4) популяризація серед учнівської та студентської молоді здорового способу життя, активного відпочинку та життя в природі; розвиток навичок мандрівництва (туризму), орієнтування та таборування;

5) зміцнення міжрегіональних зв'язків та дружби дітей та молоді, навичок успішної взаємодії з однолітками з інших регіонів України, молоддю діаспори (закордонних українців);

6) заохочення дітей та молоді до вивчення історії боротьби за державну незалежність та територіальну цілісність України, формування шанобливого ставлення до жертв комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні через дослідження архівів тощо;

7) забезпечення прозорості та створення позитивного іміджу процесу національно-патріотичного виховання в осередках самовиховання дітей та молоді Гри через інформування про їх діяльність в засобах масової інформації та в Інтернеті, через освітні веб-сайти та на сторінках у соціальних мережах;

8) сприяння поширенню застосування дітьми та молоддю української мови, проводячи нею всі заходи включно з міжособистісним спілкуванням учасників у межах Гри.

5. Кодекс лицарської честі учасника Гри:

1) підготовлений і безкорисливий;

2) чесний;

3) дисциплінований;

4) активний і підприємливий;

5) відважний;

6) витривалий;

7) врівноважений;

8) точний;

9) здоровий;

10) обережний.

6. Формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості у дітей та молоді здійснюється на прикладах героїчної боротьби Українського народу за самовизначення і творення власної держави, ідеалів свободи, соборності та державності, успадкованих, зокрема, від княжої доби, українських козаків, Українських січових стрільців, армій

Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки, учасників антибільшовицьких селянських повстань, загонів Карпатської Січі, Української повстанської армії, українців-повстанців у сталінських концтаборах, учасників дисидентського руху в Україні, мужності та героїзму учасників революційних подій в Україні 2004, 2013—2014 років, учасників антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил в Донецькій та Луганській областях, із активним залученням до цього процесу громадянського суспільства.

Виховний метод Гри

7. Виховний метод Гри втілюється через:

1) самоосвітній просвітницький курс — самовиховання в малих групах — роях згідно із системою ступенів, яка затверджується Головним штабом Гри (далі — Головний штаб) (планом особистісного розвитку для кожної вікової групи, який включає основні елементи національно-патріотичного виховання), зростання особистості, яке передбачає допомогу кожному учаснику Гри в його усвідомленій та активній участі у власному розвитку;

2) самоврядування в первинних осередках Гри — куренях (дружинах, заставах, чотах) — за методикою пластової (скаутської) гурткової системи, тобто через взаємодію роїв у рамках куреня, під керівництвом ради роєвих та опікою виховника: розподіляючи відповідальність між собою, учасники Гри ухвалюють рішення, організують, здійснюють та оцінюють свою діяльність;

3) участь в освітніх наметових таборуваннях, які проводяться щороку на чотирьох рівнях (на рівні первинних осередків — куренів (у закладах освіти), на районному (міському, об'єднаній територіальній громаді, обласному та всеукраїнському рівні);

4) участь у національних та місцевих змаганнях і заходах національно-патріотичного, військово-патріотичного або громадянського характеру, які проводять заклади освіти, громадські об'єднання, інші організації, установи; масових заходах у рамках Гри (збори, злети, фестивалі, семінари, акції, експедиції, конкурси тощо).

8. Гра проводиться згідно з рекомендаціями, які розробляються та затверджуються Українським державним центром туризму і краєзнавства учнівської молоді (далі — Український державний центр туризму) за погодженням з Головним штабом.

Учасники та організаційна структура Гри

9. Учасниками Гри є учні закладів загальної середньої та позашкільної освіти (далі — заклади освіти), члени громадських об'єднань, учасники молодіжних центрів, об'єднані на добровільних засадах у самовиховних малих групах — роях (гуртках):

- 1) “молоді козаки” — 3—8 однолітків 15—17 років;
- 2) “джури” — 3—8 однолітків 11—14 років;
- 3) “новаки” (“козачата”) — до 12 однолітків 6—10 років.

Рої одного закладу освіти об’єднуються у первинні осередки Гри — курені. Курінь може складатися з одного або двох роїв молодих козаків, 3—5 роїв джур і у разі потреби/можливості — двох або трьох роїв новаків. Курінь є базовою організаційною одиницею Гри. Курені можуть складатися з різновікових роїв. У закладі освіти найперше створюється один курінь, а після успішної апробації його діяльності створюються додаткові курені.

Рої (курені) Гри, створені на базі молодіжних центрів і громадських об’єднань (за згодою), діють у порядку, передбаченому для закладів освіти.

10. У Гри беруть участь особи старші 18 років у статусі виховників та інструкторів з числа педагогічних працівників, студентів та громадських активістів, які залучаються до виховної роботи з дітьми та молоддю.

У закладах освіти виховну опіку над кожним куренем Гри здійснює виховник (педагогічний працівник чи волонтер), який призначений наказом керівника закладу освіти та забезпечує зв’язок куреня з Головним штабом. Перед призначенням виховник повинен успішно пройти відповідний вишкіл згідно з програмою, затвердженою Головним штабом. Вишколи виховників здійснюються за попереднім погодженням з Головним штабом.

Для допомоги виховнику, за вибором учнів, адміністрація закладу освіти може призначати також опікуна куреня — відому заслужену особу, представника громадського об’єднання, який надав відповідну письмову згоду Головному штабу або, за його дорученням, обласному штабу.

11. Послідовність створення куреня Гри у закладі освіти:

перший крок — підбір адміністрацією закладу освіти у взаємодії з громадськими об’єднаннями (за згодою), діяльність яких спрямована на національно-патріотичне виховання дітей та молоді, відповідної кандидатури виховника (за рекомендацією Головного штабу) та вишкіл кандидата за програмою і під контролем Головного штабу;

другий крок — створення виховником першого рою з числа молодих козаків, які планують продовжити навчання в цьому закладі освіти, і кількомісячна, максимум однорічна, підготовка його за програмою, затвердженою Головним штабом;

третій крок — розгортання рою молодих козаків у повноцінний курінь через створення трьох або чотирьох роїв джур, в яких молоді козаки виконують функцію ройових та їх заступників, а також обрання старшини новоствореного куреня з числа молодих козаків; започаткування виховником щотижневого вишколу ройових;

четвертий крок — вибори в роях джур ройових і їх заступників з числа джур цих роїв; створення ради ройових куреня, вишкіл нових ройових, який проводять молоді козаки; виділення з кожного рою джур, молодих козаків по дві особи для створення та ведення роїв новаків.

12. Прийом до рою здійснюється на раді рою на добровільних засадах за письмовою згодою батьків (для учасників 6—17 років) після засвоєння кандидатом самоосвітнього просвітницького курсу. Прийом нового рою до куреня здійснюється радою ройових.

13. Основою організації Гри є добровільне об'єднання учасників у рої, а роїв — у курені, в яких забезпечується реалізація принципу самоврядування.

14. Кожен рій куреня обирає собі назву за тематикою історичної героїки борців за незалежність України (наприклад, “Святославичі”, “Січовики”, “Тайдамаки”, “Чорні запорожці”, “Холодноярці”, “Карпатські січовики”, “Повстанці”, “Кіборги”, “Добробати”, “Гарпунівці”, “Кульчицькі”, “Айдарівці”, “Азовці” тощо). Назву гуртка/рою затверджує рада ройових куреня.

Назви і склад роїв молодих козаків, які створюються у закладах освіти, де відсутні курені Гри, а також курені, створені на базі роїв молодих козаків, реєструються Головним штабом або, за його дорученням, обласним штабом Гри, але відповідно до героїки боротьби за державну незалежність України.

15. Кожен курінь Гри обирає собі назву за іменем покровителя (патрона) — історичної постаті місцевого або загальнонаціонального значення, яка відзначилася вагомим внеском у боротьбу за державність України в період від часів княжої доби до Революції Гідності та під час захисту України від збройної агресії Російської Федерації в антитерористичній операції, операції Об'єднаних сил в Донецькій та Луганській областях (наприклад, “Курінь імені Євгена Подолянчука”).

Присвоєння імені куреню затверджується Головним штабом або, за його дорученням, обласним штабом. У разі коли курінь створюється на кадровій основі одного з громадських об'єднань (за згодою), то він може отримувати і відповідну назву (наприклад, “Козацька застава імені Івана Сірка”, “Пластовий курінь імені Романа Шухевича” чи “Сумівська дружина імені Святослава Хороброго”).

Особливо дієві та успішні курені можуть отримати у своїх назвах додатково порядковий номер (число) куреня у реєстрі куренів Гри (наприклад, “Курінь число 3015 імені Михайла Сороки”), який веде Український державний центр туризму. Вимоги до порядку формування реєстру куренів Гри та отримання в ньому порядкових номерів затверджує Головний штаб.

16. Кожен рій веде свою Книгу звітяг (щоденник), яка складається з двох частин: “Спадок” та “Здобуток”. У “Спадок” збираються (у тому числі усні та архівні) свідчення про боротьбу за державну незалежність України в районі (місті, селі), а в “Здобутки” вписуються свої перемоги, досягнення, імена козачат, джур куреня тощо.

17. Кожен курінь веде свою сторінку (блог) в Інтернеті та викладає світлини і відеоматеріали, пов’язані з його діяльністю.

18. Підсумком діяльності куреня (рою) протягом навчального року є його презентація та наметове таборування, які організовує рада ройових. Наметове таборування може проводитися як участь у таборі військово-патріотичного або національно-патріотичного спрямування, організованому однією чи кількома громадськими об’єднаннями (за згодою).

Організатори Гри та їх повноваження

19. Організатором Гри є МОН, яке здійснює загальне керівництво Грою.

20. Співорганізаторами Гри є Мінмолодьспорт, Міноборони, МВС, МПП, Мінкультури, Мінсоцполітики, Український інститут національної пам’яті, Адміністрація Держприкордонслужби, ДСНС, Національна поліція, Національна гвардія, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

21. Мінмолодьспорт здійснює підготовку громадських активістів (організаторів, вихователів, волонтерів) для організації виховної роботи в Грі, забезпечує їх участь у відповідних масових заходах.

22. Міноборони та Національна гвардія надають організаційну підтримку проведенню етапів Гри та залучають до їх підготовки та проведення військові частини і полігони, заклади вищої військової освіти, у тому числі військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти.

23. Національна поліція забезпечує супровід організованих груп дітей-учасників під час їх перевезення автомобільним транспортом, безпеку та порядок під час таборування і проведення масових заходів у межах Гри.

24. Мінкультури сприяє в організації та проведенні культурно-мистецьких, екскурсійних заходів, творчих зустрічей і вечорів з видатними діячами культури та мистецтва України.

25. Мінсоцполітики сприяє впровадженню Гри у практику діяльності оздоровчих закладів, проводить в них організаційно-методичну роботу з організації тематичних оздоровчих чи відпочинкових змін, сприяє виданню навчально-методичної літератури.

26. Український інститут національної пам’яті надає інформаційне та консультативно-методичне сприяння організації Гри.

27. Адміністрація Держприкордонслужби надає організаційну підтримку проведенню етапів Гри.

28. ДСНС забезпечує організаційну підтримку проведенню навчання учасників Гри щодо дій у надзвичайних ситуаціях.

29. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації забезпечують створення та діяльність при місцевих держадміністраціях штабів Гри, організацію та проведення підсумкових наметових таборувань Гри на місцях, підготовку педагогічних працівників і громадських активістів через відповідні заходи (вишколи, семінари, тренінги тощо) у рамках місцевих програм національно-патріотичного виховання та інших виховних програм; здійснюють матеріально-технічне забезпечення діяльності гуртків Гри та їх участі у всеукраїнських і міжнародних заходах національно-патріотичного виховання через місцеві програми національно-патріотичного виховання та інші виховні програми; забезпечують розвиток напрямку “Джура-Прикордонник” у прикордонних районах та інших напрямів Гри.

30. До організації та проведення заходів у межах Гри у разі потреби долучаються інші центральні органи виконавчої влади.

31. Безпосереднє керівництво Грою здійснює постійно діючий Головний штаб, який утворюється при МОН. Головний штаб формується із працівників МОН, співorganizаторів Гри та Українського державного центру туризму, представників громадських об'єднань (за згодою) та діє на громадських засадах.

Склад Головного штабу та регламент його роботи затверджуються наказом МОН. У складі Головного штабу не менше половини від загальної кількості його членів повинні становити представники громадських об'єднань (за згодою), які протягом останніх двох років брали участь в організації та проведенні Гри.

32. Методичне та організаційне забезпечення проведення Гри здійснює Український державний центр туризму за погодженням з Головним штабом.

33. Для розвитку Гри та забезпечення участі в ній членів громадських об'єднань головами відповідних місцевих держадміністрацій, органів місцевого самоврядування, головами об'єднаних територіальних громад створюються обласні, районні, міські (об'єднані територіальні громади) штаби Гри відповідно до рекомендацій Головного штабу.

У складі штабів Гри не менше половини від загальної кількості його членів повинні становити представники громадських об'єднань (за згодою).

34. З метою набуття учасниками Гри додаткової компетенції для їх самореалізації у певних суспільно-державних сферах на базі цього Положення співorganizаторами Гри розробляються рекомендації з організації та проведення додаткових різновидів Гри за

окремими напрямами: (наприклад, “Джура-Оборонець”, “Джура-Десантник”, “Джура-Прикордонник”, “Джура-Гвардієць”, “Джура-Поліцейський” тощо), які погоджуються з Головним штабом і затверджуються МОН та співорганізатором Гри, який є розробником рекомендацій.

Рекомендації з організації та проведення додаткових різновидів Гри за окремими напрямами: “Джура-Десантник” та “Джура-Прикордонник” погоджуються з Головним штабом і затверджуються МОН, Мінмолодьспортом та співорганізатором Гри, який є розробником рекомендацій.

35. Особи, які залучаються до організації та проведення заходів Гри, повинні спілкуватися державною мовою без обмежень кількості перекладів на інші мови у публічному просторі, мати активну дієву позицію у питаннях захисту державної незалежності та територіальної цілісності України, виявляти шанобливе ставлення до пам’яті про борців за незалежність України та жертв комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні, бути натхненниками дієвого плекання українських суспільно-державницьких цінностей: національної самосвідомості, ідентичності, самобутності, волі, соборності та гідності Українського народу.

Організатори Гри можуть розробляти та затверджувати додаткові вимоги щодо компетенцій осіб, які залучаються до проведення та організації заходу, виходячи з мети та завдань Гри.

Порядок і строки проведення підсумкових наметових таборуваль

36. Організацією та проведенням підсумкових наметових таборуваль Гри на місцях керують відповідні місцеві держадміністрації та органи місцевого самоврядування у тісній взаємодії з відповідними штабами Гри та координаційними радами з питань національно-патріотичного виховання при місцевих держадміністраціях, утвореними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 999 “Про затвердження Типового положення про координаційну раду з питань національно-патріотичного виховання при місцевій державній адміністрації” (Офіційний вісник України, 2017 р., № 2, ст. 39).

37. Підсумкові наметові таборуваль Гри проводяться поетапно:

початковий етап — навчально-тренувальний похід первинних осередків (курень) з не менш як однією ночівлею у польових умовах — у квітні — травні;

I етап — районний (міський, об’єднана територіальна громада) — у травні;

II етап — обласний — у травні — червні;

III етап — фінальний (Всеукраїнський) — у липні — серпні.

38. Для проведення у закладі освіти, в об’єднаній територіальній громаді, районі, місті, області початкового, I (районного, міського, об’єднаної територіальної громади) та

II (обласного) етапів Гри штабами відповідного рівня створюються організаційні комітети, визначаються установи чи організації, на які покладається відповідальність за організацію та проведення відповідного етапу Гри.

I (районний, міський, об'єднаної територіальної громади), II (обласний) та III (Всеукраїнський) етапи Гри проводяться у формі підсумкових наметових таборувань учасників Гри.

До складу організаційних комітетів входять представники відповідного штабу, працівники місцевих держадміністрацій, органів місцевого самоврядування, яким надано повноваження у сфері освіти, фізичної культури та спорту, центрів туризму та краєзнавства, а також працівники систем Міноборони, Мінкультури, Мінсоцполітики, Національної поліції, Національної гвардії, Адміністрації Держприкордонслужби, ДСНС.

До організації та проведення підсумкових наметових таборувань учасників Гри долучаються представники громадських об'єднань національно-патріотичного спрямування та учасники антитерористичної операції (операції Об'єднаних сил) (за згодою), які володіють первинними загальновійськовими і спеціальними компетентностями у рамках допризовної підготовки молоді.

Рішення штабів щодо формування організаційного комітету затверджуються наказами (розпорядженнями) відповідних місцевих держадміністрацій, органів місцевого самоврядування чи об'єднаної територіальної громади.

39. Організацію та проведення III (Всеукраїнського) етапу Гри забезпечує Український державний центр туризму.

Для проведення III (Всеукраїнського) етапу Гри створюється Організаційний комітет, склад якого затверджується наказом МОН.

До складу Організаційного комітету входять представники Головного штабу, працівники МОН та державних установ, співорганізаторів Гри, а також Українського державного центру туризму.

40. Обов'язковим елементом підсумкових наметових таборувань є щонайменше дві ночівлі підряд учасників Гри в польових умовах, щоденне виконання Державного гімну України на ранкових шикуннях та маршу на слова Олеса Бабія “Зродились ми великої години” — на вечірніх шикуннях.

41. Тривалість таборування визначається відповідним організаційним комітетом з урахуванням віку учасників.

42. Підсумкові наметові таборування куренів у закладах освіти проводяться щороку як підсумок самовиховної діяльності куренів протягом навчального року та включають спільне таборування всіх роїв куреня в польових умовах. Для первинних осередків (куренів) перевага

повинна надаватися таборуванням куренів в інших регіонах України з метою міжрегіонального культурного обміну.

У I етапі Гри беруть участь рої, які визначаються за результатами підсумкового наметового таборування куренів, — кращий рій куреня або збірний рій куреня, а також збірні рої закладів освіти, в яких не створені курені.

У II і III етапах Гри беруть участь рої-переможці/рої-призери попередніх відповідно I та II етапів гри.

43. Строки, місце проведення, оголошення результатів I етапу наметового таборування Гри, а також інші умови, передбачені цим Положенням, визначаються рішеннями місцевих держадміністрацій або органів місцевого самоврядування.

44. Строки та місце проведення II етапу наметового таборування Гри, а також інші умови, передбачені цим Положенням, визначаються розпорядженнями місцевих держадміністрацій Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя.

45. Строки та місце проведення III етапу наметового таборування Гри визначаються Головним штабом і затверджуються наказом МОН за узгодженням з Мінмолодьспортом та повідомляються центральним органам виконавчої влади, місцевим держадміністраціям Автономної Республіки Крим, областям, м. Києву та Севастополю не пізніше ніж за три місяці до його початку.

46. Для забезпечення виконання програми наметового таборування I—III етапів Гри відповідні організаційні комітети формують таборову старшину.

До складу таборової старшини входять педагогічні працівники закладів освіти, представники військових частин, закладів військової освіти та громадських об'єднань (за згодою).

Персональний склад таборової старшини затверджується наказом установи чи організації, на яку покладається відповідальність за організацію та проведення відповідного етапу таборування, за погодженням з відповідним штабом Гри.

47. Для забезпечення об'єктивності оцінювання досягнень учасників під час проведення конкурсів та змагань, визначення переможців відповідного етапу наметового таборування Гри організаційні комітети формують суддівські колегії.

Суддівська колегія кожного етапу наметового таборування Гри формується з числа організаторів і співорганізаторів Гри, представників місцевих держадміністрацій та органів місцевого самоврядування, педагогічних працівників закладів освіти та представників громадських об'єднань (за згодою).

До складу суддівських колегій не допускаються представники закладів освіти та організацій, рої яких беруть участь у конкурсах і змаганнях відповідного етапу.

Персональний склад суддівських колегій затверджується наказом установи чи організації, на яку покладається відповідальність за організацію та проведення відповідного етапу таборування, за погодженням з відповідним штабом Гри.

Суддівська колегія створюється окремо для кожної вікової групи.

48. Строки, місце та порядок проведення підсумкових наметових таборуваль з додаткових різновидів Гри за окремими напрямками визначаються відповідними організаційними комітетами, які затверджуються наказами (розпорядженнями) відповідних місцевих держадміністрацій.

49. У ході проведення Гри обробка персональних даних учасників здійснюється з урахуванням вимог Закону України “Про захист персональних даних”.

Програма наметового таборування

50. Наметове таборування є підсумковою формою у процесі навчання, виховання та розвитку учасників Гри протягом року, обов’язковою формою проведення відповідного етапу Гри.

51. Участь у наметовому таборуванні зараховується персонально кожному його учаснику як проходження навчально-польових зборів за навчальним предметом “Захист Вітчизни”.

52. Програма підсумкового наметового таборування може включати такі елементи: індивідуальна та групова робота під керівництвом виховників; навчально-польові збори; теренові ігри, теренові змагання та квести; туристсько-краєзнавчі експедиції, походи; самостійна робота учасників табору; добродійні акції; зустрічі та тематичні лекції з видатними особистостями, учасниками національно-визвольних змагань, Революції Гідності, антитерористичної операції та операції Об’єднаних сил; заходи мистецького спрямування; конкурси, вікторини, естафети; дискусії; майстер-класи; тренінги; перегляди та обговорення тематичних фільмів; відвідування музеїв тощо.

53. Під час таборування проводяться конкурси та змагання, умови яких розробляються відповідно до рекомендацій Головного штабу на поточний рік та затверджуються наказом установи чи організації, на яку покладається відповідальність за організацію та проведення відповідного етапу таборування.

Фінансування Гри

54. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення проведення Гри здійснюються в межах коштів, передбачених у місцевих бюджетах, зокрема в програмах національно-патріотичного виховання, та за рахунок коштів, не заборонених законодавством.

Витрати на організацію та проведення III етапу Гри здійснюються в межах відповідних асигнувань, передбачених Державним бюджетом України на відповідний рік, а також коштів, не заборонених законодавством.